

(էջ 188)

Աստ Պէշիկթաշլեան համազօի Մկրտիչ,
 Ամուսն առնալով յամենակ յայտ ի կիս
 Միւրի ազգիմ, և ազգիմ ի սէր
 Նոյնալ ամենատուր բոլորամուէր.
 Միւր ազգեւագութ և համար վրսեմ
 Գեղապարելով ի մտա ի ծագ մեմ.
 Ի մանուկ տիղ խոհեմ և ըզգոմ.
 Բաղաքավարեալ ի բարա և կըրօմ.
 Բերթող հոգեշարժ ի թատր և ի քմար,
 Ամբիժ յերկոսիմ դաշմակեալ ըզլար.
 Բառասմամբի ելիք ըզկեցաղ
 Համազգեաց բմալից ի սուգ և աւաղ,
 Նոցիմ շնորհապարտ սէր եւ վարկ ամկեղծ,
 Կանգնէ զայս մըմա յիշատակ ամեղծ¹.

Այս երկրորդ մասը Գ. Օտեանի հոգիէն է
 բխած, հոգի այնքան պաշտումով և սիրով փա-
 րած Պէշիկթաշլեանի.

Յրոտասարսուռ մանախալատ ի վիմէդ
 Թող շող արփի ցոլայ սփռի յըմբհամուրս.
 Ալիւմ հոգեղոյ, ծածման հասեալ յարփեմույն
 Յար ցոլացիկ ի թրթռակամ յերգս աղու.
 Բնարաց ի քմարս իւր զմշոյլ յալեաց յալիս
 Աւանդեցէ ապագայից զանուն քո.
 Պէշիկթաշլեան, այս քո բաժնի յետ մահուդ
 եւ այս քաղցումը խառնեալ յարուսը մըտերմիդ.
 (Ծմ. 1829. վիմ. 1868)

Բախտաւոր ենք որ այս երկու գեղեցիկ տա-
 ղերուն հեղինակները ծանօթ են, թէեւ Հ. Գո-
 սեան ոչինչ նշանակած է հոս ալ: Եւ սակայն
 շատ կարեւոր էր այս պարագան՝ ամէն տեսա-
 կէտով. և դժուար էր ընտանեկան պարագա-
 ներէն տեղեկանալ շատերուն:

Հ. ԵՂԻԱ ՓԵՉԻԿԵՆ

1. Տապանին վրայ դրոշմաւոր, այս և յաջորդ
 բերթումը ինչպէս մէջ կը բերէ Հ. Գոսեան՝ բոլորու-
 վին աղաւաղ են և սխալաշատ. մենք ուղղեցինք ըստ
 բնագիրներուն:

«Le Foyer» Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Երբ «Բաղաւաղ»-ի այս վերջին պրակը մատուցին
 յանձնած էինք, ստացանք «Le Foyer»-ի Ալբերթ Թիւր,
 ուր յարգելի խմբագրութիւնը փոխանակ համատարէն
 և շնորհակալութեամբ ընդունելու մեր կատարած սրբ-
 բազմութիւնը իր մէկ միամիտ սխալներին, որով և
 վերեւստեմներով արգարացուցումը «Աշտիշատ»-ի
 մասին, անխոհեմութեամբ ձեռնոց կը նետէ, և անգի-
 տակցօրէն՝ «սխալը յանցանքէն մեծ» — ԱՆԲԱՐԵ-
 թիւ 4 կ'անուանէ մեզ:

Կը խոստանանք, իր փափաքին համեմատ յաջորդով
 մատնանել իր կրկնակի սայլաբար. և փոխանակ
 պահանջի վերաբեր ինչպէս «Le Foyer»-էն Գիւշ
 ՄԵ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ, ԳԻՏ ՄՈՒ, ՓԱՓԱԿԱՆԱՏՈՒԹԻՒՆ:

Հ. Ե. Փ

ՅԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ԱՒԱՆԴԱԻԳ... ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Իտալական «Corriere della Sera», հե-
 րու, Գեկտ. 2ին, որպէս պաղեստինեան
 արձագանգ՝ հետեւեալը կը պատմէր.

«Գալիլեոյ ծովուն շուրջը պտտող ա-
 աւանդալէպներէն հատ մը կայ որ Տիբե-
 ըիաղի անուան կը կցուի:

Տեղւոյն ժողովրդական աւանդութեան
 մը համեմատ հայ մը ուզեր է օգտուիլ
 անկէ՝ խաբերայ խաղ մը խաղալու քա-
 ղաքին հրեայ Բարունակեալին: Ահա այդ
 կէս սրբապիղծ ծաղրանքի պատմութեամբ:

Հրեայ շրջանակներուն մէջ տեղական
 համբաւեալ հին դաւանութեան մը համե-
 մատ՝ ընտրեալ ժողովրդէն սպասուած
 Մեսիան յանկարծակի օր մը պիտի ծա-
 գէր լծի ալիքներէն:

Քրիստոնեայ երիտասարդ մը օգտուե-
 ցաւ այս աւանդութենէն ձեռքը խնդրելու
 համար Տիբեթիաղի կրօնապետին՝ որ նոյն
 խնդրին համար արհամարհանքով մերժած
 էր երիտասարդը որպէս «անհաւատ շուն»:

Այն ատեն հնարք մը խորհեցաւ: Մութ
 զիշեր մը, ուրուականի պէս պարուրուած
 վերարկուի մը մէջ, նաւակով մը մօտե-
 ցաւ քաղաքին՝ զոյգ մը վառ մօմերով:
 Երբ պահապանները տեսան, ան հետեւէն
 աղաղակեց աւետելով Մեսիային գալուս-
 տը: Բարունակեալն արթնցուցին, հրեայք
 համատարած յուզում մ'ունեցան:

Խնդրեցին որ ինքզինքն որոշ բացատրէ,
 տեսիլքը յարեց. «Աստուծոյ կամքն է որ
 Յովսէփ ամուսնանայ Հռաքելի հետ: Տարի
 մը վերջ անոնցմէ պիտի ծնի խոստացուած
 Մեսիան»: Ոչ ոք կասկածեցաւ հայուն
 խաչագործքներէն: Ամուսնութիւնը կատար-
 ուեցաւ արտակարգ շուքով: Բայց

ամիս վերջ քրիստոնեայ ամուսինն ան-
 յայտացաւ... բարեբախտաբար, որովհե-
 տեւ Հռաքել, քիչ վերջը, փոխանակ աղբիւ-
 կալուած Մեսիային՝ աղբիւն մը ծնաւ:

Կ. Պոլիս եւ այլուր ալ ծանօթ է այս
 աւանդութիւնը Իսկիճի Գառապար անունով
 եւ տարբեր մանրամասնութիւններով: Այս
 տարակոյս հայկական ծագում ունի այս
 վէպը, ուր, հայր ծաղրանքի կ'ենթարկէ
 հրեան՝ նշանաւոր իր վաշխառութեամբ եւ
 որուն համար իսկ ատելի:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱՐՔԱՅԱԶՈՒՆՆԵՐՆ

ԵՒ

ՍԱԽՈՅԻՈՅ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ Ի Ս. ՂԱԶԱՐ

ՍՊՐԻԼ 22, երեկոյեան ժամը 5 էր. կղզեկիս տաճարին զանգակը իր աղօթաւոր
 շողանջն էր արձկեր... ու երբ վանական և աշակերտ լոին սրահներէն եկեղեցի
 կ'երթային երեկոյեան ժամերգութեան, լուր տրուեցաւ թէ Պօրիս Թագաւորը իր ըն-
 տանեօք վանք եկած էր:

Ուխտիս Ընդհ. Աթոռակալը, Հ. Գ. Վ. Նահապետեան (ի բացակայութեան
 Ընդհ. Արքային) և խումբ մը հայրեր փութացին վանքին դուռը, և յարգանքով
 ողջունեցին Ն. Ա. Բ. Պօրիս Թագաւորը, իր շնորհափայլ տիկինը Յոհաննա Թա-
 ցուհին, Կիւրեղ արքայեղբայրը, Եւդոքիա և Նատէժտա իշխանուհիները՝ Թագաւորին
 Բոյրերը, և իտալիոյ Թագաւորին փոքրագոյն դուստրը՝ իշխանուհի Մարիա որ երկու
 շաաղիւ տիկիններու հետ եկած էր քնոյրին և քրոջ ընկերելու:

Չափազանց պարզ էր անոնց տարազը, ոչ մէկ նշան արքայական և իշխանա-
 կան շուքի, ինչպէս պարզ ու շնորհալի անոնց խօսքն ու շարժումը:

Առաջնորդուեցան եկեղեցի ուր կրօնական խորին բարեպաշտութեան ցոյցէն վերջ,
 զմայլանքով դիտեցին Սաւոյիոյ տան Թագուհիներու, Մարգարիտայի և Հեղինէի, Թան-
 կագին նուէրները՝ զորս ուրախութեամբ իրեններուն կը ցուցնէր Յոհաննա Թագու-
 հին. ժամագիրք, շարական հետաքրքրութեամբ դիտեցին ստանալով հակիրճ ծանօ-
 թութիւններ հայ եկեղեցւոյ, հայ ծէսի, հայ երգի մասին. մեծապէս գնահատեցին
 ոսկեհիւս, ոսկեման ասեղնագործ շուրջաններ, Աւետարանի և ոկոյ լաթեր և Թան-
 կագին դիպակներ և սարկաւազի շապիկներ, Արեւելքի մեր հայ արուեստին անզու-
 գական նմոշներ 1750 — 1850 ի շրջանէն:

Եկեղեցիէն անցանք ճաշարան և անկից ալ Թանգարան՝ ուր շատ գնահատեցին
 Այվազովսկիի նկարները, և հետաքրքրութեամբ դիտեցին Լեւոն վերջինի սուրը,
 Լորտ Պայրենի յիշատակները, Կուտինահայութեան արուեստի քանի մը Թանկարժէք
 նմոշներ, յետոյ իբր անմոռաց յիշատակ իրենց այցելութեան՝ հաճեցան արձանա-
 զրել կարգաւ իրենց վեհափառ անունները: Այդ պահուն էր որ մտերիմ և զուարթ
 խօսակցութեան մէջ Չար Պօրիս յիշեց «2 — 3 տարի առաջ բոլորովին անծանօթ Ս.
 Ղազար այցելեցի և հասարակաց անուններու հետ խառնեցի իմա ալ, խորհրդաւոր և
 քիչ ճանաչելի ձեւով, ուսկից առաջնորդ հայրը (հանգուցեալ Հ. Դանիէլ Վ. Ստե-
 փանեան, որուն մահուան լուրը մեծ ցաւ հղաւ Թագաւորին) կուհեց ծածուկ անձ-
 նաւորութիւնս և շոգենաւ մտած ատենս ըսաւ. — Բաւիկ մեջը բաւ կայ »:

Չար Պօրիս՝ ընդգծեալ բացատրութիւն պատճառեց, ինչպէս նաեւ երբեմն
 արտասանեց՝ որ մեզի զարմանք ու զուարճութիւն պատճառեց, ինչպէս նաեւ երբեմն
 թուրքերէն բացատրութիւնները:

Գրչագրաց մատենադարանին մէջ ուսումնասէրի հետաքրքրութեամբ և զմայլան-
 քով դիտեցին հայկական մանրանկարչութեան հնագոյն նմոշներ Մլեքի (Ժ զար),

Ազրիանապոլսի (նոյնպէս հին) աւետարաններուն և այլ ձեռագիրներու մէջ: Այդ հետաքրքրութեան համար և որպէս յարգալից նուէր՝ այցելութենէն վերջ Ն. Բ. Չար Պօրիսի զրկուեցաւ Մլքէի Աւետարանին նկարներուն և զարդերուն նմանահանութիւնը: Բնագիրտական ոսկեղրուագ դահլիճին մէջ արքայազունները պատուասիրեցինք արեւելեան վարդանուշով և յատուկ ըմպելիով մը, ուր Ուխտիս Ընդհ. Աթոռակալը համառօտ խօսքերով (Ֆրանսերէն) բարի գալուստ մաղթեց Ն. Բ. և իր ընտանեաց, և շնորհակալութեան և յարգանքի սիրալից զգացումներ նաեւ յանուն պուլկարահայ գաղութին, մաղթելով Ն. Բ. երջանիկ կեանք, անդորր և արդիւնալից թագաւորութիւն: Այս ուղերձին՝ Ն. Բ. Չար Պօրիս բաժակ ի ձեռին պատասխանեց յատակ ֆրանսերէնով մը.

«Շնորհակալ եմ Ձեր և Միաբանութեանդ սրտագեղ մաղթանքներուն՝ զորս ուղղեցիք ինծի և իմ թագաւորութեանս և ժողովուրդիս համար, և կը յուսամ որ Աստուածային Նախախնամութիւնը կը լսէ և կը կատարէ այդ բարի իղձերը: Վրաստան եղէք որ անպակաս պիտի ըլլայ մեր հայ հպատակներուն վրայ մեր ինամքը, ինչ որ քրիստոնէական պարտք մըն է, և մենք սիրով պիտի կատարենք միշտ: Այս առթիւ կը մաղթենք որ հայերը, որոնք այնքան տառապանք կրեցին և զոհեր տուին, ունենան լաւագոյն և երջանիկ ապագայ մը»:

Չար Պօրիս յատուկ սիրով մը այցելեց մեր աշակերտներն իրենց յարկաբաժնին մէջ, երկարօրէն խօսեցաւ պուլկարահայերուն հետ (պուլկարերէն) և շատ մը տեղեկութիւններ առաւ անոնց ծննդավայրին և ծնողաց մասին. նոյնպէս թագաւորին եղբայրն ու քոյրերն ալ հետաքրքրուեցան անոնցմով և նշանակեցին հասցէն՝ հակիրճ ծանօթութիւններով:

Ժամ մը և քառորդ մը տեւեց ամբողջ այցելութիւնը, որուն ընթացքին վեհափառ հիւրերը Ֆրանսերէն և իտալերէն խօսելով Միաբանութեանս և ամբողջ հայութեան վրայ տեղեկութիւններ առին:

Չարն ու իր հետեւորդները ժամը 6¹/₂ին, զոհունակութեամբ և շնորհակալութեամբ մեկնեցան կղզիէս, որպէս յիշատակ՝ խմբանկար մը քաշուելով ամէնուս հետ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ՄԻԻԹԱՐ ԱՐԲԱՀՕՐ ՅԻՇԱՏԱԿԸ

Ի Ս. ՂԱԶԱՐ

Ամէն տարի վամբիս տարեգրութեան մէջ Ապրիլի 27ը կը մուկրագործուի որպէս տարեգրաբաժնի. ու ամէն Միւլիթարեան միաբան, որպէս հարազատ զաւակ այդ ամսին հոգւոյն, պարտք մ'ունի իր կարգին - որ բախտ և փառք է միանգամայն - իր երիտասարդ օրերու շումշով մերթողեանքն հիւսելու մօտ՝ դասական ակմբի մէջ և դասական լեզուով, Ն. այս տարուամբ ցուցադրութիւն Միւլիթարայ որպէս «Հաստքի և Միւլիթարայ առաքիւլ», հիւսուած Ուխտիս Նորըմծայ քահանայ հայմարմնոյն առջեւ ցարտարաբանց Միւլիթար Արքայի ամէնէն սրբասուն և աստուածաբնալ աշակերտն և գործակիցը, խոստովանալով, խորհրդակամը, ընդհ. քաշուողարմ և ժամանակագիրը: Տ. Մատթէոս Նուրիկացի, Ներքողեանը կը մարմնացնէ հօր յիշատակն ու հոգին ու մեզմէ ամէնքը մոր տեսլիւններով եւ

եռանդով կը փարին երանաշնորհ չօր առաջադրած գործին, շարունակելու զայն յօգուտ հայ Ազգին մոյն և մերշնչուած ծրագիրներով՝ որոնց վրայ կը հովանաւորէ միշտ և կ'օրհնէ տեսլական «Նղիցիմ» պաշտելի Տիրամօր:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԷՋ

Տեղւոյս «Ս. Գր. Լուսաւորիչ» մորակազմ ընկերութեան ծրագրած պարբերական բանախօսութիւններու ամերթանիկ համդէսին մէջ, Ապրիլի 10ին, փառաբանուեցաւ մեծին Միւլիթարայ ամսին յիշատակը,

Նախ Միւլիթարեան Միւլիթար Տ. Մանուէլ Վ. Թաշեան Շնորհալոյն մուկից կուռ և օծում բանախօսութիւն մը՝ պանծացնելով Ս. Հայրապետին հրեշտակաման հոգւոյն հետ ամոր հայաստանեայց եկեղեցւոյ զանծարանին շնորհած երգերու, աղօթքի և օրհնութեանց ամէնէն խնկարդոյ և հոգեշունչ մասերը, ու ամսանացուց զամի որպէս քմար և խօսմակ հայ եկեղեցւոյ՝ Մանակի և Մեսրոբի փառակից բազմեցնելով:

Իսկ Միւլիթար Արքայի մերթողեանը ըրաւ Տորթ. Գ. Պահչէճեան, յիշեալ մորակազմ ընկերութեան արժանաւոր մախագահը, յայտարարելով թէ՝

«Հայ զպրութեան և հայ ազգին զոյութեան պահպանութիւն սատարող՝ Միւլիթարեան Միւլիթարեան հիմնադիր ու քաջարի պաշտպան, երանաշնորհ Միւլիթար Արքայի մահուան տարեդարձին յիշատակը կը կատարուի իւրաքանչիւր տարի Ապրիլ 27ին», ու աւելցուց. «Ամոր ամսին և մշտակեաց հոգին բարւոք յիշատակելու պարտականութեան մէջ չթերանալու համար, կ'օգտուինք այս համդէսին բարեպատեհութեան, և առ ի չգոյէ այլ պատշաճ ու յարմարագոյն առիթի, կը փութամ կանխել վերոյիշեալ յատկացեալ օրը և խօսիլ այժմ, ամոր ամրիժ բարուցը և արգասալիք զործումեութեան էական կէտերուն շուրջ»:

Ն. իրաւամբ ըմտիւր ոճով պատկերացուց այդ մեծ հայուն չքմաղ հոգին, ազգօգուտ ամսան գործը, բազմալով որ ամէն հայ լայնօրէն տեղեկանայ այդ հոգւոյն և այդ գործին՝ մերշնչուելու համար և ապրելու և գործելու որպէս ճշմարիտ հայ:

Այդ առթիւ արտասանութիւններ ըրին Ն. Չարեան և Ս. Մանուէլեան պարոնները՝ Հ. Վ. Յովհաննէսեանի քերթուածներէն. և միջամկիալ, ընկերութեան երիտասարդ անդամները յաջողութեամբ երգեցին եռածայն՝ Շնորհալոյն քանի մը երգերը, «Նորաստեղծեալ», «Տարածեալ» եւն., եղաւախաւորուած Գ. Ա. Լամայէն:

Համդէսը փակուեցաւ «Մատանայ» բարոյական ու շինիչ տրամով, մերկաներու զոհունակութեան ցոյցերուն մէջ համդէս ընկերութեան յարգելի Նախագահին և Վարչութեան անդամներուն:

ԱԿԱՆԱՏԵՍ ՄԸ

Երուսաղէմ, 10 Ապրիլ 1932

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Մ. Ռ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԲԱՐԵՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Ընտանեկան մթնոլորտի մը մէջ, կրթական տան մը դրոշմին ըզմանակ սրբագնութեամբ եւ մերշնչումներով տօնուեցան Մ. Ռ. վարժարանի դահլիճին մէջ՝ Միւլիթար Արքայի, Մուրատ, Ռաֆայէլ և մեր մահատակները, մախագահութեամբ Ուխտիս Ընդհ. Արքայի Գերջ. Հ. Յ. Ազգերի, և վանական հարց և աշակերտներուն և տեղւոյս համեստ գաղութին մերկայութեան:

Ալիշանի հոգիէն քիած ազգային քայլերգը լսեցուց մեզի աշակերտութիւնը որ Միւլիթարայ, Մուրատ - Ռաֆայէլի կեանքամագիրներուն շուրջ ըլլորած այն գունագեղ փունջերէն և դրասանգ մերէն աւելի իր սիրով և երախտապարտ պաշտամունքով փառապսակ էր յօրիներ:

Ամոռը յամուռ ամսաններու մեզի կը գոչէին:

«Հրաւեր հայրենեաց հռչակիչն հանուր - Հոգի հայկազանց բորբոքին ի հուր»

Հրաւերը այն հայրենիքին որ պէտք է արթնմար և մամաւանդ թէ ԱՐԹՅԵՐ ԵՐ ԻՐ ԹՄԵՐԵՆ, վասն զի

«Սերաստիա ջահ քեզ վառեաց... - Յաւերժ անուտ ծածանեալ»

Ու հետզհետէ ըմ ելան աշակերտները օրուան ամսանները փառաբանելու երախտագիտութեան խուկներով, ամոռն հոգով մերշնչուելու, ամոռն ծրագրին և դիտումներուն հետեւելու համ: